

Adam Mickiewicz

DZIADY

CZEŚĆ II

K Kolorowa
Klasyka

Adam Mickiewicz

DZIADY

CZEŚĆ II

z ilustracjami
Czesława Wiktora Borysa Jankowskiego
1896 r.

Adam Mickiewicz

Dziady część II

Redakcja:
Agnieszka Antosiewicz

Korekta:
Agnieszka Antosiewicz
Maria Zagnińska
Paulina Roszak-Niemirska

Ilustracje:
Czesław Wiktor Borys Jankowski
z nakładu księgarni H. Altenberga we Lwowie (1896 r.)

Oprawa graficzna:
Aleksandra Michalska-Szwagierczak

ISBN 978-83-7517-629-2

© Copyright by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.
2024

Wydawnictwo GREG®
ul. Klasztorna 2B
31-979 Kraków
tel. (12) 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.
Wszystkie prawa zastrzeżone.
Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Okładka:
Aleksandra Zimoch
Wykorzystano zdjęcia: Slava Gerj/Shutterstock.com

Skład i łamanie:
Pracownia Register

UPIÓR¹

Serce ustało, pierś już lodowata,
Ścięły się usta i oczy zawarły;
Na świecie jeszcze, lecz już nie dla świata!
 Cóż to za człowiek? – Umarły.
Patrz, duch nadziei życie mu nadaje,
Gwiazda pamięci² promyków użycza,
Umarły wraca na młodości kraje
 Szukać lubego oblicza.

[10] Pierś znowu tchnęła, lecz pierś lodowata,
Usta i oczy stanęły otworem,
Na świecie znowu, ale nie dla świata;
 Czymże ten człowiek? – Upiorem.

Ci, którzy bliżej cmentarza mieszkali,
Wiedzą, iż upiór ten co rok się budzi,
Na dzień zaduszny mogiłę odwali
 I dąży pomiędzy ludzi.

Aż gdy zadzwonią na niedzielę czwartą³,
Wraca się nocą opadły na sile,
Z piersią skrwawioną⁴, jakby dziś rozdartą,
[20] Usypia znowu w mogile.

Pełno jest wieści o nocnym człowieku,
Żyją, co byli na jego pogrzebie;
Słychać, iż zginął w młodocianym wieku,
 Podobno zabił sam siebie.

Teraz zapewne wieczne cierpi kary,
Bo smutnie jęczał i płomieniem buchał;
Niedawno jeden zakrystyjan stary
 Obaczył go i podsłuchał.

¹ tytuł – patrz str. 39.

² gwiazda pamięci – wg prof. Stanisława Pigionia jest to gwiazda Wenus, pierwsza, która staje się widoczna na horyzoncie po zachodzie słońca. Nazwana przez poetę gwiazdą nadziei, bo z nadejściem ciemności pierwszą blaskiem swym zapowiada ich pokonanie. Oznaczając początek nocy, przywoływała także – według wierzeń ludowych – duchy powracające, upiory, przywracała im pamięć przejść ziemskich. Znany był w wierzeniach ludowych pociąg upiorów do światła księżycowego czy do gwiazd [wg objaśnień w wydaniu tzw. Narodowym z roku 1948, str. 445].

³ na niedzielę czwartą – na czwartą po Zaduszkach (początek adwentu).

⁴ z piersią skrwawioną – jest to najprawdopodobniej aluzja do samobójczej śmierci (w części IV *Dziadów* Gustaw popetni takie symboliczne samobójstwo, przebijając pierś sztyltem).

- Mówi, iż upiór, skoro wyszedł z ziemi,
[30] Oczy na gwiazdę poranną⁵ wyrzucił,
Załamiał ręce i usta chłodnemi
Takową skargę wyrzucił:
- «Duchu przeklęty, po co wśród parowu⁶
Nieczułej ziemi ogień życia wzniecasz?
Błasku przeklęty, zagasłeś i znowu,
Po co mi znowu przyświecasz?
- «O sprawiedliwy, lecz straszny wyroku!
Ujrzeć ją znowu, poznać się, rozłączyć;
I com ucierpiał, to cierpieć co roku,
[40] I jakem skończył, zakończyć⁷.
- «Żeby cię znalazł, muszę między zgrają
Błądzić z długiego wyszedłszy ukrycia;
Lecz nie dbam, jak mię ludzie powitają;
Wszystkiemu doznał za życia.
- «Kiedyś patrzyła, musiałem jak zbrodnień
Odwracać oczy; słyszałem twe słowa,
Słyszałem co dzień, i musiałem co dzień
Milczeć jak deska grobowa⁸.
- «Śmieli się niegdyś przyjaciele młodzi,
[50] Zwali tęsknotę dziwactwem, przesadą;
Starszy ramieniem ściska i odchodzi,
Lub mądrą nudzi mię radą.
- «Śmieszków i radców zarówno słuchałem,
Choć i sam może nie lepszy od drugich,
Sam bym się gorszył zbyt zbytecznym zapalem
Lub śmiał się z żalów zbyt długich.
- «Ktoś inny⁹ myślał, że obrażam ciebie,
Uwłaczam jego rodowitej dumie;
Przecież ulegał grzeczności, potrzebie,
[60] Udawał, że nie rozumie.
- «Lecz i ja dumny, zem go równie zbażał,
Choć mię nie pyta, chociaż milczeć umiem;

⁵ *na gwiazdę poranną* – na Wenus (patrz przypis do wersetu 6).

⁶ *parów* – tu: grób.

⁷ *i jakem skończył, zakończyć* – popełnić samobójstwo.

⁸ zdaje się to być aluzją do przeżyć, jakie stały się udziałem Mickiewicza na dworze Wereszczaków.

⁹ *ktoś inny* – być może chodzi tu o hr. Wawrzyńca Puttkamera, narzeczonego (i później męża) Maryli.

*(...) upiór, skoro wyszedł z ziemi,
Oczy na gwiazdę poranną wyrzucił,
Załamał ręce i usta chłodnemi
Takową skargę wyrzucił (...)*

DZIADY
CZĘŚĆ II

*Patrzcie, ach, patrzcie do góry,
Cóż tam pod sklepieniem świeci?
Oto złocistymi pióry
Trzepioce się dwoje dzieci.*

(Widmo stoi.)

Przebóg! cóż to za szkarada?
I milczy, i nie przepada!

Chór

I milczy, i nie przepada!

Guślarz

Darmo proszę, darmo gromię,
On się przekłętwa nie boi.
Dajcie kropidło z ołtarza...
Nie pomaga i kropidło!
Bo utrapione straszdyło
Jak stanęło, tak i stoi,
[590] Niemo, głucho, nieruchomie,
Jak kamień pośród cmentarza.

Chór

Bo utrapione straszdyło
Jak stanęło, tak i stoi,
Niemo, głucho, nieruchomie,
Jak kamień pośród cmentarza.

Ciemno wszędzie, głucho wszędzie,
Co to będzie, co to będzie?

Guślarz

To jest nad rozum człowieczy!
Pasterko! znasz tę osobę?
[600] W tym są jakieś straszne rzeczy.
Po kim tynosisz żalobę?
Wszak mąż i rodzina zdrowa?
Cóż to! nie mówisz i słowa?
Spojrzyj, odezwij się przecie!
Czyś ty martwa, moje dziecię?
Czegoż uśmiechasz się? czego?
Co w nim widzisz wesołego?

Chór

Czegoż uśmiechasz się, czego?
Co w nim widzisz wesołego?

Guślarz

[610] Daj mnie stułę i gromnicę,
Zapalę, jeszcze poświęcę...
Próżno palę, próżno święcę,
Nie znika przekłeta dusza.

Weźcie pasterkę pod rękę,
Wyprowadźcie za kaplicę.
Czegoż oglądasz się? czego?
Co w nim widzisz powabnego?

Chór

Czegoż oglądasz się? czego?
Co w nim widzisz powabnego?

Guślarz

[620] Przebóg, widmo kroku rusza!
Gdzie my z nią, on za nią wszędzie...
Co to będzie, co to będzie?

Chór

Gdzie my z nią, on za nią wszędzie.
Co to będzie, co to będzie?

OBJAŚNIENIA

Upiór

Tytuł: Upiorem nazywano zmarłego, „który wychodzi z grobu swego dla dręczenia żyjących i krew im wysysa” (Berwiński R.W., *Studia o literaturze ludowej*, tom II, Poznań 1854, s. 24). Wiara w upiory była powszechna wśród prostych ludów słowiańskich jeszcze w czasach pogańskich. Upiorem można było zostać w różny sposób – poprzez śmierć bez chrztu, ukąszenie przez innego upiora lub poprzez śmierć samobójczą.

II część *Dziadów*

„Widmo milczy”. Po dziewięciu latach, kiedy Mickiewicz pisał w Dreźnie III część *Dziadów*, po raz kolejny wrócił do tego epizodu. W scenie IX (Noc dziadów) Guślarz wspomina uroczystość sprzed lat i milczące widmo, które pojawiło się pod koniec obrzędu.

DZIADY

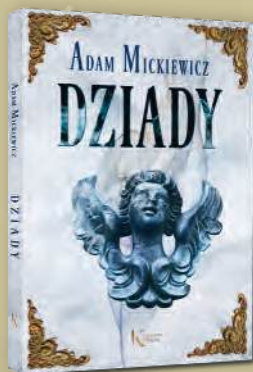
Upiór	5
Część II	13

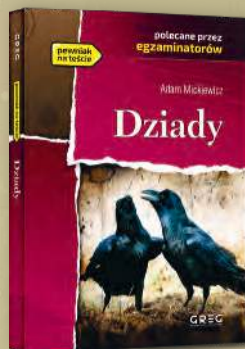
Czytaj z zachwytem – ucz się błyskawicznie

Kolorowa
Klasyka

Wydania lekturowe
z opracowaniem

DZIADY
Adam Mickiewicz

DZIADY
Adam Mickiewicz

- > czytaj w kolorze
- > piękne wydania z kolorowymi ilustracjami
- > najlepsi graficy i ilustratorzy
- > niepowtarzalny styl, najwyższa estetyka

- > ucz się na piątkę
- > opracowania polecane przez nauczycieli
- > wiadomości potrzebne na lekcjach i sprawdzianach
- > szeroki wybór lektur dla szkoły podstawowej i liceum

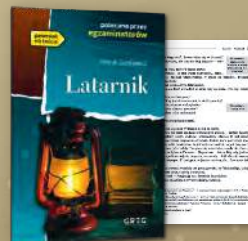
PAN TADEUSZ
Adam Mickiewicz

OPOWIEŚĆ WIGILIJNA
Karol Dickens

FRASZKI, PIEŚNI, TRENY
Jan Kochanowski

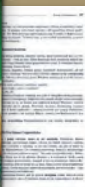
LATARNIK
Henryk Sienkiewicz

BALLADY I ROMANSE
Adam Mickiewicz

DZIADY CZ. II
Adam Mickiewicz

ZEMSTA
Aleksander Fredro

SYZYFOWE PRACE
Stefan Żeromski

Inni wydawcy zgadują, czego trzeba się nauczyć — my wiemy, o co zapytają nauczyciele!

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach i na www.greg.pl

*Ciemno wszędzie, głucho wszędzie,
Co to będzie, co to będzie?*

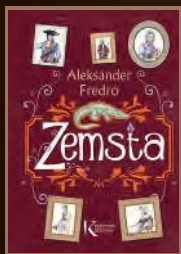
Guślarz

Zamknijcie drzwi od kaplicy
I stańcie dokoła truny;
Żadnej lampy, żadnej świecy,
W oknach zawieście całuny.
Niech księżyc jasność błada
Szczelinami tu nie wpada.
Tylko żwawo, tylko śmiało.

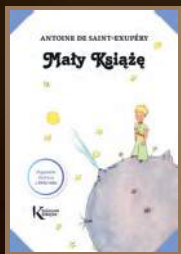
Zapraszamy na tajemniczy obrzęd dziadów,
podczas którego będą działy się rzeczy niesamowite i straszne...
Wsluchajcie się w pouczenia cierpiących dusz!

Skompletuj całą serię Kolorowa Klasyka:

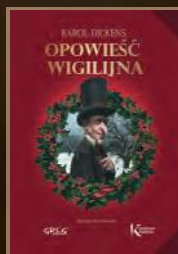
Zemsta

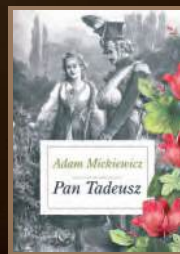
Mały Książę

Opowieść wigilijna

Pan Tadeusz

i inne tytuły.

ISBN 978-83-7517-629-2

9 788375 176292 >

K Kolorowa
Klasyka

ul. Klasztorna 2B, 31-979 Kraków
www.greg.pl